

Tv kijken en computeren kan ik thuis wel!

Een start met projectwerk

In Loosbroek op de St. Albertusschool zijn de leerkrachten en leerlingen onlangs begonnen met projectwerk voor de hele school. De school had al ervaring met thematisch werken, maar wilde vooral meer betrokkenheid realiseren. Dit artikel beschrijft het veranderingsproces, de uitvoering en de evaluatie van het project.

Het is woensdagmorgen. De kinderen van de onderbouw verzamelen zich rondom twee rechtopstaande tafels. Boven de tafels uit verschijnt een popje dat er anders uitziet dan anders. Hij kijkt in de spiegel en schrikt van zijn uiterlijk. Hij leeft in de toekomst en weet niet waarom hij er anders uitziet. Het popje overlegt met de kinderen...

... en de juf achter de tafels maakt een opening naar het projectitem van deze ronde: 'toekomst'.

De hoeken zijn goed voorbereid door de leerkrachten. De kinderen hebben al een aantal projectrondes achter de rug en kennen de procedure. Ze lopen druk pratend naar de plek waar ze willen gaan werken. Binnen vijf minuten heeft iedereen ingetekend op de daarvoor bestemde lijsten bij de verschillende hoeken en is iedereen aan de slag.

In de schminkhoek laten de kinderen zien hoe ze er in de toekomst uit zullen zien. Juffrouw Francis beschildert Ruben (5 jr.) Als ze klaar is, tekent hij zelf nog een litteken op zijn hand, want hij 'is een piraat voor de toekomst en wil met zijn schip alle mensen redden.' Op de vraag wanneer de toekomst begint, antwoordt hij: "Na morgen."

Luca (9 jr.), Gaia (7 jr.) en Nena (4 jr.) zijn zusjes die –uiteraard- in verschillende klassen zitten. Maar niet tijdens het projectwerk. Ze maken toekomstkleding voor poppen en beertjes. Ze vinden het hartstikke leuk om met 'de hele familie' een keer bij elkaar te zitten. Toch was het toeval, zegt Luca, want Nena zat er al en 'wij vonden het gewoon de leukste hoek.'

Juf Lizette is waarzegster in een lokaal ernaast. (Met de meeste kinderen uit Loosbroek loopt het overigens goed af.) In een andere hoek slopen –vooral jongens- oude apparaten in onderdelen, die ze kunnen opbouwen tot robots.

Niels (9 jr.) vindt slopen leuk. Hij doet het liever dan rekenen en taal. Hij 'heeft een soort winkeltje' met een doos waar hij toetsen van typemachines in verzamelt, voor 'als iemand ooit een toets mist, kan hij die daar komen halen.' Ja, zelfs toetsen zijn vandaag leuk!

Ellen (8 jr.) zit achter de computer. Zij schrijft een prachtig verhaal over de toekomst. Zij wil dat alle mensen lief voor elkaar zullen worden. Ze vond het thuis allang fijn om te typen.

Maar nu ze het op school mag, vindt ze het 'nog veel leuker!'

De teken- en schilderhoek wordt begeleid door juffrouw Linda. Zij vindt het aanbod van de leerkrachten goed. Toch valt het haar op dat kinderen continu met eigen ideeën komen.

Voorheen vonden kinderen het vaak fijn om 'lekker te tekenen.' Maar nu kiezen ze veel bewuster voor een activiteit en kunnen daar ook enthousiast mee aan de slag blijven. En tijdens het projectwerk hoeft ze geen enkel kind te corrigeren!

Beslissingsschema

Binnen het schoolteam van de St. Albertusschool leefde de wens om meerdere mensen verantwoordelijk te maken voor een grotere groep kinderen. Daarnaast wilden zij de eigen verantwoordelijkheid van kinderen bevorderen. Er was ook een wens om het specialisme van iedere leerkracht op de juiste plek tot haar recht te laten komen. Kijkend naar de organisatie die de school heeft en gezien het feit dat de school al meerdere werkvormen hanteert die hun oorsprong vinden in het ErvaringsGericht Onderwijs, kwamen zij uit bij projectwerk. Hierin zag het schoolteam een mogelijkheid om hun wensen te realiseren. Met ondersteuning van het 'Expertisecentrum voor ErvaringsGericht Onderwijs Nederland' startten ze met de

voorbereiding van hun experiment. Via het *beslissingsschema* voor projectwerk (zie www.ervaringsgerichtonderwijs.nl) zijn zij aan de slag gegaan om het raamwerk rondom projectwerk zo goed mogelijk vast te leggen.

Nieuw

Tijdens verschillende teamvergaderingen zijn er veel goede ideeën boven tafel gekomen die allemaal een plek moesten krijgen in het geheel. Eerst is er nagedacht over de formule voor het projectwerk. Ze hebben gekozen voor een klasdoorbrekend project in twee bouwen, groep 1 t/m 5 en groep 6 t/m 8. De volgende keuze was de omvang van het project. Er is gekozen voor twee middagen per bouw. De kinderen uit de onderbouw werken op andere dagen dan de bovenbouw i.v.m. de beschikbare ruimten en materialen. De kinderen kunnen kiezen om zowel individueel aan een tafel in de klas te werken, als samen in de hal aan een groepsopdracht. Het thema van het project was vrij snel duidelijk. Enige tijd geleden hebben ze hun nieuwe schoolgebouw betrokken. Veel was nog hetzelfde en toch voelde bijna alles anders. Binnen het thema ‘Nieuw’ konden zowel de leerkrachten van de bovenbouw als de onderbouw hun ideeën ruimschoots kwijt. Dus een nieuwe werkvorm, met nieuwe indelingen van groepen en een nieuwe werkwijze voor de kinderen in een nieuw schoolgebouw. Per bouw hebben de leerkrachten zich voorbereid op verschillende projectitems. In de onderbouw is het project ‘Nieuw’ aangepakt door te focussen op nieuw leven; geboorte van kinderen en van dieren in de lente. In de bovenbouw is gekozen voor vier verschillende terreinen. Kleding en trends is één onderdeel. Daarnaast is een leerkracht bezig met het openen van een nieuw restaurant. Ook komt er verandering in de kinderboerderij bij de school. Tot slot is er een groep die gaat werken rondom kunst en het inrichten van het nieuwe schoolgebouw. In het raamwerk zijn keuzes gemaakt t.a.v. van hulp van ouders, het toetsen van het project, algemene afspraken die de organisatie reguleren en de registratie en notatie van de vorderingen en doelstellingen.

Betrokkenheid voorop

Bij het invullen van het raamwerk is ook nagedacht over hoe het project geïntroduceerd kan worden bij de kinderen. Toen de hele organisatie rond was, zijn de leerkrachten begonnen met toneelstukjes. In elk toneelstukje gaf de coördinerende leerkracht aan waar het binnen dat projectonderdeel over zou gaan en waar de aandacht op zou komen te liggen. Zo konden de kinderen een keuze maken voor welk onderdeel zij de meeste interesse hadden. De kinderen zijn vervolgens ingedeeld bij het onderdeel van hun keuze, ook al zijn de groepen daardoor niet even groot. Betrokkenheid bij de activiteit staat voorop.

De kinderen zijn daarna op twee middagen enthousiast aan de slag gegaan. Gedurende de middagen merkten de leerkrachten dat er erg veel vakgebieden spontaan betrokken werden bij het project. De vakken kregen een functionele invulling. De groep die werkt rondom kunst moet uitrekenen hoeveel ruimte ze hebben om de kunstwerken op te hangen, om te bepalen hoe groot de kunstwerken mogen worden. Voor het nieuwe restaurant worden uitnodigingen gemaakt, om mensen te informeren. Menukaarten laten zien wat mensen kunnen bestellen. Bij de kinderboerderij dient er een stevige maar diervriendelijke constructie gebouwd te worden die zorgt dat de dieren niet weglopen.

Werkelijkheidsnabijheid

Door voor het thema ‘Nieuw’ te kiezen blijven de projectonderdelen dicht bij de kinderen. Zij gaan naar school in een verbouwd gebouw, de manier van werken is nieuw, er komt echt een nieuwe kinderboerderij, de juf krijgt echt een baby die nu al in haar buik groeit en er worden echte pannenkoeken gegeten in het echte restaurant. Om deze werkelijkheidsnabijheid te vergroten wordt er ook gezocht naar goede excursies. Zo is de groep die werkt rondom kunst

naar het museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam geweest, om naar de kunstwerken van Salvador Dali te kijken.

Daarnaast is de hulp van de ouders onmisbaar voor het slagen van zulke projecten. Voor de groep die werkt rondom mode en trends zijn ouders op school komen helpen met het naaien van kleding. Hoe werkt nou zo 'n naaimachine en wat zijn de goede maten als ik de kleding zelf moet kunnen dragen?

Moment suprême

Na enkele weken bezig te zijn geweest binnen hun projectonderdeel, volgt er een grote presentatie. Alle 130 kinderen willen aan hun ouders, leerkrachten en kinderen uit andere groepen laten zien hoe ver ze zijn, wat ze gedaan hebben en hoe ze het beleefd hebben. Ook voor deze grote 'tentoonstelling' moet veel georganiseerd worden. De kinderen participeren hierin. Wat kunnen we het beste waar ophangen en tentoonstellen, hoe lopen de bezoekers rond, waar komen ze eerst langs en waar vervolgens? Wat is belangrijk en mogen we niet vergeten, waar moeten we iets uitleggen en wat spreekt voor zich? Hoe nodigen we de bezoekers uit en wanneer en hoe laat is de tentoonstelling? De kinderen zijn trots op hun werk en deze houding heeft een aanstekelijk effect op andere kinderen en leerkrachten.

Juf Tina geeft aan dat de kinderen erg enthousiast blijven reageren op het projectwerk. De moeilijkheid is nog dat in de voorbereiding snel wordt gegrepen naar 'beeldende activiteiten'. Kinderen willen graag handelend bezig zijn. Daardoor ontstaan er een soort ateliers in de projecten. Maar hoe integreer je bijvoorbeeld rekenactiviteiten? Hoe zorg je dat kinderen zelf inhoudelijke verdiepvragen stellen?

Het zal van belang blijven om met kinderen te praten over de voortgang en de problemen. Die gegevens zullen in de reflecties -die het team maakt- tot verdieping van de projectitems leiden. Zo zullen de aanpassingen vanuit de leerlingen en de leerkrachten komen en langzaam de methodische structuur veranderen.

Enthousiasme

Tijdens de (tussentijdse) evaluaties geven alle leerkrachten aan dat het veel werk is. Toch komt er veel positiefs naar voren. Leerkrachten zien veranderingen bij kinderen in hun vaardigheden op het gebied van organiseren, samenwerking, het zorg dragen voor eigen en andermans werk en het nemen van initiatief. Kinderen leren plannen en vooruitdenken. Ze zien het nut van de lessen buiten het projectwerk om. Wat ze daar leren zou wel eens van pas kunnen komen tijdens de uitvoering van hun project. Naast dat wat leerkrachten hadden voorbereid en voorspeld zijn er ook spontane leerdoelen ontstaan. De computers worden als vanzelf gebruikt voor verschillende doeleinden, bouwtekeningen worden geschetst, maquettes worden in elkaar gezet en kinderen pakken bepaalde taken bewust samen aan om een beter resultaat te krijgen. Niet alles hoeft je kinderen te leren d.m.v. een invuloefening of een standaardles uit een methode. Juist het in de praktijk toepassen van het geleerde zorgt voor fundamentele veranderingen. Kinderen leren zó ook. Het project zorgt bij leerkrachten voor een ruimere blik op het 'hoe' van het onderwijs.

Het team had gepland om het project 'Nieuw' te laten lopen van na de voorjaarsvakantie tot aan de meivakantie. Kinderen en leerkrachten hebben echter nog ideeën genoeg en willen nog van alles. De kinderboerderij is nog niet af, het restaurant nog niet uitgekookt, de school kan nog verder aangekleed worden met kunstwerken, enz. Dat kinderen nog niet klaar zijn met het project blijkt ook uit hun gedrag voor en na schooltijd. Na school zijn kinderen nog bezig met de voorbereiding van een nieuw idee zodat ze tijdens de projectmiddag meteen aan de slag kunnen en niet te veel tijd verliezen. Zelfs in de vakantie komt er elke dag iemand de dieren van de boerderij voeren en kijken of alles goed gaat. Iedereen is zo betrokken dat besloten is

het project door te laten lopen tot aan de zomervakantie en om in het nieuwe schooljaar een nieuw project op te starten.

Het project 'Nieuw' heeft de St. Albertusschool in Loosbroek nieuw leven ingeblazen en daar kan niemand in het dorp omheen!

Als de school uit is, lopen de kinderen naar huis. De moeder van Tijn (6 jr.) vraagt wat hij gedaan heeft. Hij vertelt enthousiast over een nieuw huis dat hij gemaakt heeft voor een muis. Maar, zegt zijn moeder, ik zag dat je ook tv. kon kijken en computeren. Heb je daar niet voor gekozen? Tijn kijkt haar aan en lacht: "Tv kijken en computeren kan ik thuis wel!"

Marcel van Herpen (i.s.m. Esther Somers)

Projectleider Expertisecentrum E.G.O. Nederland

Auteur van 'ErvaringsGericht Onderwijs; van oriëntatie tot implementatie'